AVİM Yorum • No: 2022 / 28 • Mayıs 2022

RUSYA'YA KARŞI UYGULANAN YAPTIRIMLARIN ÇİN'E ETKİSİ

Gülperi GÜNGÖR

GÜLPERİ GÜNGÖR

Ukraynadaki savaş dolayısıyla Batılı ülkeler Rusyaya karşı çeşitli yaptırımlar uygularken, Çinin bu savaşa karşı tutumu ve savaşın Çine etkisi tartışılan bir konu olmaktadır. Başta Tayvan meselesi olmak üzere birçok konuda ABD ile sürtüşmesi devam ederken Çin, ekonomisinin olumsuz bir etkiye maruz kalmaması için Rusyaya karşı temkinli yaklaşmakta, bir yandan da olası fırsatları değerlendirmeye çalışmaktadır.

Reform ve açılımdan itibaren Çinin dış politikasında ekonomik faktörlerin etkisi öne plana çıkmaktadır. 2008 krizi sonrasında ise Çin, ekonominin küresel niteliğinden en çok faydalanan ülkelerden olmuştur. ABD başta olmak üzere Batılı ülkelerde korumacılık yükselirken, Çin küreselleşmenin savunuculuğunda öne çıkmıştır. Rusyanın Ukraynada başlattığı savaştan sonra da Çin, Batı ülkeleri ile ticaretinin aksamaması için gerekli önlemleri almaktadır. Çin-Avrupa Yük Treninin Ukrayna'dan geçen hatları askıya alınmak durumunda kalınmıştır, ancak Çin-Avrupa Yük Treninin Polonya Kuzey Hattı üzerinden Batıya nakliye sağlanmaya devam edilmektedir.[1]

Ukrayna'ya karşı yürüttüğü savaş nedeniyle, Rusya'ya uygulanan yaptırımlardan biri Rus bankalarının SWIFT uluslararası ödeme sisteminden çıkarılması olmuştur. 7 Rusya merkezli, 3 Belarus merkezli kuruluşun SWIFT ağından çıkarıldığı bildirilmiştir.[2] Mevcut durumda SWIFT sınır ötesi finansal işlemleri gerçekleştirmenin en kolay yollarından biridir, ancak bankalar arası ödeme talimatının yapılması için alternatif yollar da mevcuttur. Yine de bu yaptırımın Rus ekonomisine olumsuz etkilerinin olacağı öngörülmektedir. 2012 yılında İran, SWIFTten çıkarıldığında, dış ticaretine %30 oranında olumsuz etkisi olmuştu. [3] Çin ise uluslararası ödeme talimatlarında ağırlıklı olarak SWIFTİ kullanırken, buna paralel olarak 2015 yılında, Sınır Ötesi Bankalararası Ödeme Sistemini (CIPS) kurmuştur. Nisan ayında, Rusya Maliye Bakanı Anton Siluanov, Rusyanın ödeme sistemini ve Çinin CIPS'ini bağlamayı, buna Brezilya, Hindistan ve Güney Afrika'yı da dahil etmeyi önermiştir. [4] Ekonomi profesörü Barry Eichengreen, CIPSin henüz geliştirilmesi gereken yönleri olduğuna dikkat çekerek, (mesajlaşma sisteminin SWIFTe bağlı olması gibi) Silanovun önerisinin kısa vadede gerçekleşemeyeceğini ayrıca Çinin bu yönde bir adım atması için bunda bir çıkarı olması gerektiğini ifade etmektedir. Eichengreen, ayrıca Yuanın mevcut uluslararası ödeme işlemlerinin %2 sini oluşturmakta olduğunu ancak olası bir senaryo olarak, gelecekte iki bağımsız parasal ve finansal sistemin ortaya çıkabileceğini de eklemektedir.[5]

Rusya'daki Çin devlet bankalarının şubelerinde, hesap açma taleplerinde bir artış görüldüğü de bildirilmektedir.[6] Bununla beraber Asya Altyapı Yatırım Bankası (Asian Infrastructure Investment Bank - AIIB) Rusya ve Belarus'a kredileri durdurmuştur.[7] AIIBnin en büyük hissedarı olan Çinin, mevcut riskleri göz önünde bulundurarak, kredileri durdurma kararında etkisi olmuş olabileceği düşünülmektedir. BRICS ülkeleri tarafından kurulmuş olan Yeni Kalkınma Bankası (NDB) da belirsizlikleri ve getirilen sınırlamaları gerekçe göstererek Rusya ile yeni işlemler yapmayı askıya almıştır.[8]

Visa ve Mastercard, Rus bankalarıyla ilişkilerini keserek, Rus bankaları tarafından verilen kredi kartlarını desteklemeyecekleri açıklamışlardır. Sberbank ve Alfa Bank'ın da aralarında bulunduğu Rus bankaları ise Rusya'nın Mir ve Çin'in UnionPay sistemlerini birbirine bağlayan kartlar çıkarmayı değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir.[9] UnionPay'in kullanılması, Rusyadaki kredi kart sahiplerinin uluslararası işlemler gerçekleştirmesine olanak tanıyabilirdi ancak UnionPay işbirliği yapmayı reddetmiştir. Yaptırımların bir sonraki hedefi olabileceğinden çekindiği için Unionpayin Rusyadaki varlığını genişletmemeye karar verdiği ifade edilmektedir. [10]

Çinin, gelecekte kendisine karşı uygulanabilecek olası yaptırımlara karşı tetikte olduğu görülmektedir. Çeşitli haber kaynakları Çin merkezli petrol ve doğalgaz şirketi Çin Ulusal Kıyı Petrolü Anonim Şirketi'nin (China National Offshore Oil Corporation - CNOOC) yaptırımlarla karşılaşabileceğine dair artan endişe nedeniyle ABD, İngiltere ve Kanada'daki bazı varlıklarını satmayı planladığını bildirmiştir.[11] Ancak CNOOCnin finans yetkilisinden bu haberleri reddeden bir açıklama gelmiştir.[12] Yine de Çin hükümetinin risklere karşı hazırlandığı görülmektedir. Çin yönetimi benzer yaptırımların hedefi olması durumunda hangi yöntemlere başvurulacağının değerlendirilmesini içeren bir stres testi yapılması direktifini vermiştir. Bu tatbikatın, bankacılık düzenlemelerini ve uluslararası ticareti denetleyen bazı devlet kurumlarının faaliyetlerini içerdiği bildirilmiştir.[13] Ayrıca Rus iş insanlarına uygulanan yaptırımlar göz önüne alınarak, Çin Komünist Partisi Merkezi Teşkilat Departmanının, bakanlık düzeyindeki yetkililer ile onların eşlerinin ve çocuklarının yurtdışındaki yabancı şirketlerde gayrimenkul ve hisse senedi tutmalarını yasaklayan bir bildirim yayınladığı kayda geçmiştir.[14]

Çinin Rusya ile ticaretine baktığımızda Rusya'ya yapılan ihracatının bir önceki yılın verilerine göre bir düşüş gösterdiği görülmektedir.[15] Bunun, Çin firmalarına ikincil yaptırımlar uygulanabilme riskine karşı alınan kararlardan ötürü olduğu düşünülmektedir. Çinli Huawei, Xiaomi ve Oppo gibi cep telefonu firmalarının, Rusya'ya cep telefonu sevkiyatını yüzde 50'nin üzerinde azaltmıştır.[16] Çinin petrol şirketleri Sinopec, CNOOC, PetroChina ve Sinochem'in Rusya ile yeni petrol sözleşmelerinden kaçındığı da bildirilmektedir.[17] Bu şirketler, mevcut sözleşmeler kapsamında Rusya ile işlem yapmaya devam etmektedir. Bunun yanında Çin'in Rusyadan kayıt dışı olarak düşük fiyata ham petrol aldığına dair haberler de gündemde yer almaktadır.[18]

Çin Ticaret Bakanlığı Sözcüsü, Çinli şirketlerin "dış baskılara boyun eğmemeleri ve uygunsuz açıklamalar yapmamaları gerektiğini" ifade etmiştir.[19] Çin'in Moskova Büyükelçisi ise Rusya'ya uygulanan yaptırımlara atıfta bulunarak Rusya'daki Çinli iş

insanlarına hızla boşluğu doldurmaya davet etmiştir.[20]

Çin, Rusyaya uygulanan yaptırımlar dolayısıyla gerçekleşen krizin yarattığı ekonomik fırsatları değerlendirirken, yaptırımların bir sonraki hedefi olabileceğinden, duruma temkinli yaklaşmaktadır. Ekonominin küresel niteliğinden en çok avantaj sağlayan ülkelerden bir olan Çin, mevcut durumda uluslararası toplumu karşısına almaktan imtina etmektedir. Ancak gelecekte, olası yaptırımlara karşı Çinin şimdiden bir hazırlık içeresinde olduğu görülmektedir.

[1] China-Europe freight trains undisrupted amid escalating crisis in Ukraine, contingency plan considered, Global Times, March 09, 2022, https://www.globaltimes.cn/page/202203/1254468.shtml

[2] An update to our message for the SWIFT Community, SWIFT, March 20, 2022, https://www.swift.com/news-events/news/message-swift-community

[3] Benjamin Curry, Should Russia Be Removed From SWIFT?, Forbes, February 25, 2022, https://www.forbes.com/advisor/personal-finance/swift-russia-ukraine-war/

[4] Barry Eichengreen, Sanctions, SWIFT, and Chinas Cross-Border Interbank Payments System, CSIS, May 20, 2022, https://www.csis.org/analysis/sanctions-swift-and-chinas-cross-border-interbank-payments-system

[5] Age

[6] Samuel Shen and Andrew Galbraith, Russian firms rush to open Chinese bank accounts as sanctions bite sources, Reuters, March 4, 2022, https://www.reuters.com/business/exclusive-russian-firms-rush-open-chinese-bank-accounts-sanctions-bite-sources-2022-03-03/

[7] China-based AIIB freezes lending to Russia and Belarus over Ukraine war, Financial Times, March 3, 2022, https://www.ft.com/content/5cdc910e-7a8a-4a3b-8c37-b831a0699cfb

[8] A Statement By The New Development Bank, NDB, March 3, 2022, https://www.ndb.int/press_release/a-statement-by-the-new-development-bank/

[9] Jane Li, Russian banks are seeking refuge in a Chinese payment system, Quartz, March 7, 2022, https://qz.com/2138460/russian-banks-are-seeking-refuge-in-a-chinese-payment-system/

[10] Chinas Visa, Mastercard Alternative Backs Away From Russia, The Moscow Times, April 21, 2022, https://www.themoscowtimes.com/2022/04/21/chinas-visa-mastercard-alternative-backs-away-from-russia-reports-a77433

[11] China's CNOOC plans North Sea oil exit in strategic shift, Reuters, March 30, 2022, https://www.reuters.com/world/china/exclusive-chinas-cnooc-plans-north-sea-oil-exit-strategic-shift-2022-03-30/

[12] China oil major CNOOC has 'no plan to exit' any region: executive, Nikkei Asia, April 28, 2022, https://asia.nikkei.com/Business/Energy/China-oil-major-CNOOC-has-no-plan-to-exit-any-region-executive

[13] Beijing orders stress test as fears of Russia-style sanctions mount, the Guardian, May 4, 2022, https://www.theguardian.com/world/2022/may/04/beijing-orders-stress-test-as-fears-of-russia-style-sanctions-mount

[14] Chun Han Wong, China Insists Party Elites Shed Overseas Assets, Eyeing Western Sanctions on Russia, The Wall Street Journal, May 19, 2022, https://www.wsj.com/articles/china-insists-party-elites-shed-overseas-assets-eyeing-western-sanctions-on-russia-11652956787

[15] Chinas Exports to Russia Slump After Ukraine Invasion, Bloomberg, April 13, 2022, https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-04-13/china-s-exports-to-russia-slump-after-invasion-of-ukraine?sref=mxbIZFb4

[16] Chinese smartphone shipments to Russia plunge as rouble collapses, Financial Times, March 9, 2022, https://www.ft.com/content/8f3e0214-94b1-4d73-b34f-31c189437578

[17] China state refiners shun new Russian oil trades, teapots fly under radar, Reuters, April 7, 2022, https://www.reuters.com/business/energy/exclusive-china-state-refiners-shun-new-russian-oil-trades-teapots-fly-under-2022-04-06/

[18] China Is Quietly Taking Cheap Russian Crude as India Buys More, Bloomberg, March 24, 2022, https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-03-24/china-is-quietly-taking-cheap-russian-crude-as-india-buys-more

[19] China-Russia relations: Chinese producers lament loss of once-lucrative Russian deals, Yahoo, May 21, 2022, https://www.yahoo.com/now/china-russia-relations-chinese-producers-093000345.html

[20] Beijing Tells Chinese in Russia to Help Fill Economic Void, Bloomberg, March 22, 2022, https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-03-22/beijing-tells-chinese-firms-in-russia-to-help-fill-economic-void?sref=mxbIZFb4

Yazar Hakkında :

Gülperi Güngör, 2015 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun olmuştur. 2020 yılında ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü □□□□□ yüksek lisans derecesini almıştır. Ocak 2020 □□□□□□□□□□ katılmıştır. Güngör, Ankara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde doktor adayıdır. Mart 2025 sonrasında doktora çalışmasını yürütmek üzere Sheffield Üniversitesi'nde bulunan Güngör, AVİM'de Gayrimukim Uzman olarak görev yapmaya başlamıştır.

Atıfta bulunmak için: GÜNGÖR, Gülperi. 2026. "RUSYA'YA KARŞI UYGULANAN YAPTIRIMLARIN ÇİN'E ETKİSİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2022 / 28. Mayıs 30. Erişim Kasım 11, 2026. https://mail.avim.org.tr/tr/Yorum/RUSYA-YA-KARSI-UYGULANAN-YAPTIRIMLARIN-CIN-E-ETKISI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır